

A mi a nomenklaturát illeti, az intézet azt alkalmazza, a melyet Frivaldszky János az «Aves Hungariae» című, 1891-ben kiadott művében megegyezés alapján fölállított.

A magyarországi rendszeres madármegfigyelésekről.

JABLONOWSKY JÓZSEF,
a M. O. K. assistensétől.

Noha a madárphænológiának Magyarországon már régebben is néhány buzgó híve volt, ki a madarak megjelenését megfigyelte és szerzett adatait jegyzékbe foglalta, a madárvonulásnak rendszeres megfigyelése mégis csak 1890-ben kezdődik, a mikor a II. nemzetközi madártani congressus alkalmából erre a munkára az ország egyes vidékein lakó magyar ornithologusok vállalkoztak és azt a congressust előkészítő magyar tudományos bizottságtól kiadott szabályzat* alapján végre is hajtották. Ugyan abban az esztendőben kezdődött a rendszeres megfigyelés a kir. erdőhatóságok részéről is; de míg az előbbi vállalkozók figyelme a Magyarországon előforduló összes madarakra terjed ki, addig az erdőhatóságok csak a *fűsi fecskét* (*Hirundo rustica* L.) és a *gólyát* (*Ciconia alba* L.) figyelték meg.

Az ezen az úton szerzett adatoknak rendkívül nagy tanúsága, a melynek főbb eredménye a II. nemzetközi madártani Congressus főjelentésének harmadik kötetében fog megjelenni, arra bírta a Magyar Ornithologiai Központot, hogy a mennyire azt a jelenlegi korlátolt eszközeivel megteheti, gondoskodjék a rendszeres megfigyelések további folytatásáról. E végből tehát, a mikor a Központ megalakult, egyik legelső teendője az volt, hogy körlevelet intézett mindazokhoz a buzgó magyar ornithologusokhoz, a kik a madárvonulás terén már eddig is működtek és felszólította őket, hogy a Központ vezetése mellett szíveskedjenek e munkát továbbra is folytatni.

E felszólításnak eredménye az volt, hogy a felszólított megfigyelő urak szolgálatukat majd-

Was die Nomenclatur anbelangt, befolgt das Institut jene, welche Johann v. Frivaldszky in seinem Werke: «Aves Hungariae» 1891 auf Grund erzielter Uebereinstimmung festgestellt hat.

Ueber das ungarische systematische Beobachtungsnetz.

VON JOSEF JABLONOWSKY,
Assistent der U. O. C.

Obzwar es in Ungarn schon seit jeher einige Anhänger der Vogelphænologie gab, welche das Erscheinen der Zugvögel beobachtet, und die Beobachtungen gesammelt haben, so hat das systematische Beobachten dennoch erst im Jahre 1890 begonnen, u. z. gelegentlich des II-ten internationalen ornithologischen Congresses, als sich die ungarischen Ornithologen dieser Arbeit unterzogen, und dieselbe im Sinne des von dem ungarischen wissenschaftlichen Comité verfassten Reglements* auch vollführt haben. In demselben Jahre haben auch die königl. ung. Forstbehörden die systematische Beobachtung durchgeführt; doch während die ersteren Beobachter ihr Augenmerk allen in Ungarn erscheinenden Zugvögeln zugewendet haben, hatten die letzteren Behörden nur die *Rauchschwalbe* (*Hirundo rustica* L.) und den *Storch* (*Ciconia alba* L.) beobachtet.

Das auf diese Art erworbene lehrreiche Resultat, wovon ein Theil im demnächst erscheinenden III-ten Bande des Hauptberichtes des II-ten internationalen ornithologischen Congresses publiciert werden wird, hat das Ungarische Central-Bureau dazu bewogen, dass es — soweit es seine jetzigen Verhältnisse gestatten — für die Fortsetzung dieser systematischen Beobachtung Sorge trage. Dem entsprechend hat das Central-Bureau sofort bei Beginn seiner Arbeiten, ein Rundschreiben an alle diejenigen ungarischen Beobachter erlassen, die sich schon auch früher mit der Beobachtung des Zuges befasst haben; diese wurden ersucht, die Arbeit unter der Leitung des Central-Bureau's fortzusetzen.

Der Erfolg dieses Rundschreibens war, dass der grösste Theil der Beobachter seine Mitwir-

* A madárvonulás megfigyelésére vonatkozó Szabályzat. Budapest, 1890.

* Statut für die Beobachtung des Vogelzuges. Budapest, 1890. (Ungarisch.) Deutsche Uebersetzung im I. Bande des Hauptberichtes über den II. int. ornith. Congress, 1892 p. 54.

nem valamennyien felajánlották; azoknak a kipróbált régi megfigyelőknek helyébe pedig, kiket a további munkában csak a magas kor akadályozott meg, újabb nemzedék lépett, és így tehát jelenleg az önként vállalkozó és semmiféle jutalmazásban nem részesülő ügybuzgó megfigyelők csoportozata — megfigyelő állomásaik szerint rendezve — következő magyar ornithologusokból áll:

1. Buda Ádám,* Réa (Hunyad vm.), 45°34'7" északi szélesség.
2. Pfennigberger József, Bélye (Baranya vm.), 45°36'14" é. sz.
3. Czink Ede, Fogaras (Fogaras vm.), 45°50'46" é. sz.
4. Dr. Kuhn Lajos, Nagy-Szent-Miklós (Torontál vm.), 46°4'17" é. sz.
5. Lakatos Károly, Szeged (Csongrád vm.), 46°14'30" é. sz.
6. Zsótér László, " " " " " "
7. Csathó János, Nagy-Enyed (Alsó-Fehér vm.), 46°18'36" é. sz.
8. Hauer Béla, Kis-Harta (Pest vm.), 46°41'30" é. sz.
9. Dr. Lovassy Sándor, Keszthely (Zala vm.), 46°46'17" é. sz.
10. Báró Wildburg Aladár, Bihar Ilye (Bihar vm.) 46°49'30" é. sz.
11. Pungur Gyula, Zilah (Szilágyményes vm.), 47°10'45" é. sz.
12. Wachenhusen Antal, Székesfejérvár (Fejér vm.), 47°11'24" é. sz.
13. Kenessey László, Pettend (Fejér vm.), 47°15'50" é. sz.
14. Chernel István, Kőszeg (Vas vm.), 47°23'24" é. sz.
15. Dr. Madarász Gyula, Budapest, 47°29'18" é. sz.
16. Szikla Gábor, " " " " " "
17. Bikkessy Guido, Magyar-Óvár (Moson vm.), 47°52'42" é. sz.
18. Kunszt Károly Cs.-Somorja (Pozsony vm.), 48°1'9" é. sz.
19. Gróf Forgách Károly, Ghymes (Nyitra vm.), 48°22'46" é. sz.
20. Gretzmacher Gyula, Selmezbánya (Hont vm.), 48°27'36" é. sz.
21. Vadas Jenő, " " " " " "
22. Dusza Károly, Horka (Gömör vm.), 48°32'10" é. sz.
23. Medreczky István, Ungvár (Ung vm.), 48°37'30" é. sz.
24. Szüts Béla, Tavarna (Zemplén vm.), 48°54'40" é. sz.
25. Dr. Greisiger Mihály, Szepes-Béla (Szepes vm.) 49°11'21" é. sz.
26. Koczyan Antal, Zuberecz (Árva vm.), 49°15'40" é. sz.

Az ezektől az uraktól végrehajtandó megfigyelés továbbra is ugyanazon szabályzat szerint fog történni, mint 1890-ben, azzal a csekély módosítással, hogy a meteorologiai napi megfigyelések elmaradnak és az időjárásnak csak feltűnőbb jelenségei, mint: nagy szelek, viharok, esőzések, rendkívüli szárazság stb. jelölendők meg.

A megfigyelés leginkább az igazi költözködő madarakra vonatkozik; ezeknél érkezéskor az

kung zugesagt hat; an die Stelle derjenigen alten und bewährten Beobachter, welche an der fernerer Mitwirkung nur das hohe Alter verhindert hat, trat eine neue Garde.

Somit besteht die Cohorte der ungarischen Beobachter, welche sich dieser Arbeit freiwillig und ohne jedwede Remuneration gewidmet haben, derzeit aus folgenden ungarischen Ornithologen, deren Liste auf Grund der nördlichen Breite der einzelnen Beobachtungsstationen zusammengestellt wurde.

Die von diesen Herren zu vollführende Beobachtung geschieht auch fernerhin auf Grund desselben Statutes, wie im Jahre 1890 jedoch mit der Modifizierung, dass das tägliche notiren der meteorologischen Daten aufgegeben, und nur besonders wichtige meteorologische Erscheinungen, als: grosser Wind, Sturm, Regen, Dürre u. s. w. zu verzeichnen sind.

Die Beobachtung bezieht sich grösstentheils auf wirkliche Zugvögel, wobei bei der Ankunft

* Nach ungarischem Brauche ist der Zuname vorangestellt. Das Comitát — vm — ist eingeklammert.

első, távozáskor pedig az utolsó megfigyelés idejét (év, nap) és helyét kell följegyezni.

Az összegyűjtött tavaszi megfigyelési adatokat a megelőző téliekkel együtt május 31-éig, az őszieket pedig november 15-éig küldik be a Magyar Ornithologiai Központba, mely azokat aztán az illető megfigyelő neve alatt őrzi és majd feldolgozva az intézet folyóiratában közli.

Ezen kívül a Magyar Ornithologiai Központ felkérésére, a m. kir. országos meteorologiai és földmágnességi központi intézet igazgatósága szíves volt felhívni a vidéki meteorologiai állomásokat, hogy figyeljék meg több éven át a füsti fecske (*Hirundo rustica*) érkezését; mert remélhető, hogy ez a combinált megfigyelés is némi fényt fog vetni arra a viszonyra, a mely a madarak pontonként való megjelenése és az időjárás pontonkénti befolyása között fennáll.

És tekintve azt az igen becses tanúságot, a melyet az 1890/91-iki megfigyelés nyújtott, a Magyar Ornithologiai Központ fel fogja kérni jövő évben az erdészeti hatóságokat is, hogy ezt a már egyszer megkezdett megfigyelést folytassák.

Végül elfogad az intézet adatokat másoktól is, vonatkozzanak azok a madárvonulásra, vagy általában a madárellet egyéb viszonyaira.

A füsti fecske (*Hirundo rustica*, L.) tavaszi vonulásáról.

A jelenség egészének vázolata.

HERMAN OTTÓ-tól.

A madarak vonulásának részletes feldolgozása közben, úgy a mint az Magyarország területén végbe megy, s a mint az az eddig összegyűjtött adatok alapján ábrázolható, állandóan az a kérdés ötlött fel: hogyan alakulnak e jelenségek a délibb s hogyan az északibb fekvésű vidékeken?

Ez vitt reá, hogy egyik legjobban megfigyelhető, s tényleg meg is figyelt, igazi vándorunknak, a füsti fecskének vonulását — az eddig ismert adatokra támaszkodva — egy tőlem

der erste, beim Abzug der letzte Tag und Ort der Beobachtung zu notiren ist.

Die gesammelten Frühjahrsdaten sind mit den Daten des vorhergehenden Winters zusammen bis zum 31. Mai, die Herbstdaten bis 15. November an das Ungarische Central-Bureau einzusenden, welches die Daten dann unter den Namen des Beobachters aufbewahrt, später bearbeitet und in der Zeitschrift der Anstalt publiziert.

Ausserdem hat die k. ung. Central-Anstalt für Meteorologie und Erdmagnetismus auf Ersuchen des Ornith. Central-Bureau's alle meteorologischen Observatoren des Landes aufgefordert, dass sie die Ankunft der Rauchschnalbe (*Hirundo rustica* L.) mehrere Jahre hindurch beobachten sollen; denn es ist zu hoffen, dass diese kombinierte Beobachtung auf das Verhältniss, welches zwischen dem lokal Erscheinen der Vögel und den meteorologischen Erscheinungen der einzelnen Punkte besteht, einiges Licht verbreiten wird.

In Anbetracht der werthvollen Resultate, welche die 1890—91-er forstbehördliche Beobachtung ergeben hat, wird das Ungarische Central-Bureau das nächste Jahr auch die Forstbehörden ersuchen, dass sie diese schon begonnene Arbeit fernerhin fortsetzen mögen.

Schliesslich nimmt die Anstalt von Jederman Daten an, welche sich auf den Vogelzug, oder andere biologische Verhältnisse des Vogel Lebens beziehen.

Der Frühlingszug der Rauchschnalbe—*Hirundo rustica* L.

Eine Skizze der Gesammterscheinung.

VON OTTO HERMAN.

Gelegentlich der speciellen Bearbeitung des Zuges der Vögel so, wie sich derselbe auf Ungarns Gebiet gestaltet und auf Grund der bis zur Stunde gesammelten Daten darstellbar ist, drängte sich stets die Frage der Gestaltung dieser Erscheinung auf südlicheren und nördlicheren Gebieten in den Vordergrund.

Ich entschloss mich daher den Zug des bestens beobachtbaren und bestbeobachteten, echtsten Zugvogels: der Rauchschnalbe, auf Grund der mir zugänglichen Daten und nach der von mir